

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА**

**Факультет історії, політології і міжнародних відносин
Кафедра політичних наук**

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЄВРОПЕЙСЬКА БЕЗПЕКА

**Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)
Освітньо-професійна програма «Політологія. Національна безпека»
Спеціальність **052 Політологія**
Галузь знань **05 Соціальні та поведінкові науки****

Затверджено на засіданні
кафедри політичних інститутів та процесів
Протокол № 3 від 29 січня 2025 р.

м. Івано-Франківськ – 2025 р.

1. ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ	
Назва дисципліни	Європейська безпека
Освітня програма	Політологія. Національна безпека
Спеціальність	052 Політологія
Галузь знань	05 Соціальні та поведінкові науки
Освітній рівень	Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти
Статус дисципліни (основна/вибіркова)	Вибіркова
Курс / семестр	4 курс (8 семестр)
Розподіл за видами занять та годинами навчання (якщо передбачені інші види, додати)	Лекції – 12 год / 4 год Семінарські заняття – 18 год / 6 год Самостійна робота – 60 год / 80 год
Викладач (-і)	Марчук Василь Васильович
Контактний телефон	0503737670
E-mail викладача	vasyl.marchuk@pnu.edu.ua
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС, 90 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua
Консультації	Упродовж вивчення курсу згідно розкладу
Анотація до навчальної дисципліни	
<p>Дисципліна «Європейська безпека» є вибірковою дисципліною зі спеціальності «Політологія» для освітньої програми бакалавр «Політологія. Національна безпека», яка викладається в 8 семестрі в обсязі 3 кредити (за Європейською Кредитно-Трансферною Системою ECTS). Дисципліна "Європейська безпека" спрямована на вивчення основних аспектів безпеки в Європі в контексті сучасних глобальних викликів. Здобувачі ознайомляться з концепціями європейської безпеки, основними інститутами та механізмами, що забезпечують стабільність на континенті, зокрема з роллю Європейського Союзу, НАТО, ОБСЄ та інших міжнародних організацій. Курс охоплює питання військової безпеки, боротьби з тероризмом, кіберзагрозами, міграційними викликами та екологічною безпекою. Важливе місце відводиться також аналізу зовнішньої політики ЄС та його стратегії в умовах зростаючої глобальної нестабільності.</p>	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	
<p>Метою вивчення вибіркової дисципліни «Геополітика» Метою вивчення дисципліни "Європейська безпека" є формування у здобувачів системного розуміння основних аспектів безпеки Європи в умовах сучасних глобальних та регіональних викликів. Курс спрямований на ознайомлення з інституціями та механізмами забезпечення безпеки в Європі, зокрема через вивчення ролі Європейського Союзу, НАТО, ОБСЄ та інших міжнародних організацій. Метою є також розвиток аналітичних навичок для оцінки загроз та визначення ефективних стратегій реагування на них, а також підготовка здобувачів до</p>	

практичного застосування знань у сфері міжнародних відносин, безпеки та зовнішньої політики.

Основними цілями вивчення дисципліни є: оволодіння теоретичними основами європейської безпеки та ключовими аспектами, що впливають на стабільність і мир у Європі, ознайомлення з інституціями та механізмами забезпечення безпеки на європейському континенті, зокрема через Європейський Союз, НАТО та інші міжнародні організації. Здобувачі здійснюватимуть аналіз сучасних загроз європейській безпеці, таких як тероризм, кіберзагрози, гібридні війни, міграційні потоки та екологічні виклики. Курс сприятиме розвитку навичок критичного аналізу безпекових стратегій та політик, спрямованих на боротьбу з глобальними і регіональними загрозами, а також формуватиме практичні знання для застосування в галузі міжнародних відносин, зовнішньої політики та забезпечення безпеки на рівні країн і міжнародних організацій.

4. Програмні компетентності та результати навчання

Інтегральна компетентність:

ІК 1. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми у політичній сфері суспільства, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, із застосуванням теорій політичної науки.

Загальні компетенції:

ЗК 1 Знання предметної області.

ЗК 2 здатність спілкуватися іноземною мовою.

ЗК 3 Здатність бути критичним і самокритичним..

ЗК 6 Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

СК.1 Здатність використовувати категорійно-понятійний та аналітично-дослідницький апарат сучасної політичної науки.

СК.2. Здатність застосовувати політологічне мислення для розв'язання теоретичних та практичних проблем у політичній сфері на основі опанування класичної та сучасної політичної науки.

СК.3. Здатність описувати, пояснювати політичні процеси та явища у різних соціальних, культурних та ідеологічних контекстах.

СК 4. Здатність застосовувати інструментарій нормативної та емпіричної політичної теорії, політичної методології, порівняльної та прикладної політології у фаховій діяльності:

СК.5. Здатність аналізувати взаємодію політичних акторів та інститутів, владу та урядування, політичні системи та режими, політичну поведінку у різних контекстах їх функціонування.

СК.6. Здатність аналізувати публічну політику на місцевому національному, європейському та глобальному рівні.

СК.8. Здатність виконувати політологічні дослідження з використанням сучасних методів, технологій та інструментарію політичного аналізу.

СК.9. Здатність презентувати результати теоретичних і прикладних досліджень

СК.10. Здатність аналізувати і розуміти сучасний стан і тенденції розвитку міжнародних відносин, їх вплив на національну безпеку держави, об'єктивний характер європейських та євроатлантичних інтеграційних процесів.

Програмні результати навчання:

- PH 1 Розуміти предметну область, етичні та правові засади професійної діяльності.
- PH 2. Вільно спілкуватися державною та однією з іноземних мов усно і письмово у професійній діяльності.
- PH 3. Вміти критично мислити у сфері політологічної діяльності.
- PH4. Мати навички професійної комунікації,
- PH5. Вміти використовуючи понятійно-категоріальний апарат політичної науки.
- PH 6. Знати свої права та обов'язки як члена демократичного суспільства та використовувати їх у політологічній діяльності.
- PH 8. Вміти використовувати базовий категорійно-понятійний та аналітично-дослідницький апарат сучасної політичної тауки.
- PH 9. Вміти застосовувати політологічне мислення для розв'язання теоретичних та практичних проблем у політичній сфері на основі опанування ідей теоретиків політичної науки.
- PH 10. Вміти описувати, пояснювати й оцінювати політичні процеси та явища у різних історичних, суспільно-політичних, національно-культурних та ідеологічних контекстах.
- PH 12. Вміти аналізувати взаємодію політичних акторів та інститутів, владу та урядування, політичні системи та режими, політичну поведінку у різних контекстах їх функціонування.
- PH 13. Вміти аналізувати публічну політику на місцевому національному, європейському та глобальному рівні .
- PH 16. Презентувати результати теоретичних і прикладних досліджень.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни

Вид заняття	Загальна кількість годин
лекції	12 год / 4 год
семінарські заняття / практичні / лабораторні	18 год / 6 год
самостійна робота	60 год / 80 год

Ознаки навчальної дисципліни

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний/вибірковий
8-й семестр	052 Політологія	IV курс	Вибірковий

Тематика навчальної дисципліни

Тема	кількість год.		
	лекції	заняття	сам.роб
Тема 1. Вступ.	2		
Тема 2. Основні інституції європейської безпеки.	2	4	10
Тема 3. Стратегічні аспекти оборони та співпраця між країнами-членами НАТО.		2	8
Тема 4. Тероризм як загроза європейській безпеці: стратегії боротьби та превенції.	2	2	8
Тема 5. Кібербезпека в Європі: виклики та заходи для захисту від кіберзагроз.		4	10
Тема 6. Міграційна політика ЄС: виклики та загрози для безпеки.	2	2	10
Тема 7. Гібридні загрози та інформаційні	2		6

війни: вплив на європейську безпеку.			
Тема 8. Екологічні загрози та їхній вплив на європейську безпеку: зміна клімату та природні катастрофи.		2	
Тема 9. Зовнішня політика ЄС: взаємодія з іншими глобальними акторами для забезпечення європейської безпеки.	2	2	8
Заг.	12	18	60

6. Система оцінювання навчальної дисципліни	
Загальна система оцінювання курсу	<p>Структура розподілу балів передбачає 4 форми контролю за навчанням здобувачів:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) поточний контроль (30 балів); 2) контрольна робота (30 балів); 3) підготовка презентації/написання реферативної роботи (30 балів); 4) тест (10 балів). <p>Завершується курс заліком.</p>
Вимоги до письмової роботи	<p>Виконання письмової роботи передбачає:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) повторення здобувачами лекційного матеріалу та отриманих знань при підготовці та проведенні семінарських занять, самостійного опрацювання рекомендованої літератури з питань, що виносяться на модульний контроль; 2) написання письмової роботи передбачає виконання здобувачами в аудиторії індивідуального завдання, що вимагає: <ul style="list-style-type: none"> – виявлення розуміння сутності понять і термінів – 5 балів; – вміння структурувати основні явища та елементи дисципліни – 10 балів; – знання теоретичних засад, поглядів і праць відомих дослідників – 15 балів; <p>Загальна кількість – 30 балів.</p>
Семінарські заняття	<p>Відвідування та активна участь здобувачів у роботі семінарських занять також є обов'язковою умовою успішного складання курсу.</p> <p>Пропонуються наступні форми роботи на семінарських заняттях:</p> <p>виступ, опонування, рецензія, участь у дискусії. На семінарських заняттях оцінці підлягають: рівень знань, продемонстрований у виступах, активність при обговоренні питань, відповіді на питання експрес-контролю тощо.</p> <p>Критеріями оцінки при усних відповідях можуть бути: повнота розкриття питання; логіка викладення; впевненість та переконливість, культура мови; використання основної та додаткової літератури</p>

	<p>(монографій, навчальних посібників, журналів, інших періодичних видань тощо); аналітичність міркування, вміння робити порівняння, висновки.</p> <p>Робота на семінарських заняттях оцінюється в діапазоні до 100 балів. При переведенні в загальні бали в сумі можна набрати 30 балів.</p> <p>Виступи на семінарських заняттях оцінюються як з теоретичної, так і з практичної підготовки за такими критеріями:</p> <ul style="list-style-type: none"> – «відмінно (90-100 балів)» – здобувач освіти міцно засвоїв теоретичний матеріал,глибоко і всебічно знає зміст навчальної дисципліни, основні положення наукових першоджерел та рекомендованої літератури,логічно мислить і будує відповідь, вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу, висловлює своє ставлення до тих чи інших проблем, демонструє високий рівень засвоєння практичних навичок; – «добре (70-89)» – здобувач освіти добре засвоїв теоретичний матеріал,володіє основними аспектами з першоджерел та рекомендованої літератури, аргументовано викладає його; має практичні навички,висловлює свої міркування з приводу тих чи інших проблем, але припускається певних неточностей і похибок у логіці викладу теоретичного змісту або при аналізі практичного матеріалу; – «задовільно (50-69)» – здобувач освіти в основному опанував теоретичними знаннями навчальної дисципліни, орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, але непереконливо відповідає, плутає поняття, додаткові питання викликають невпевненість або відсутність стабільних знань; відповідаючи на запитання практичного характеру, виявляє неточності у знаннях, не вміє оцінювати факти та явища, пов'язувати їх із майбутньою діяльністю; – «незадовільно (до 50 балів)» – здобувач освіти не опанував навчальний матеріал дисципліни, не знає наукових фактів, визначень, майже не орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, відсутні наукове мислення, практичні навички не сформовані. <p>Усна відповідь може бути доповнена наочними посібниками, зокрема, візуалізованою презентацією (обсягом 10-15 слайдів), зміст та використання якої оцінюється окремо. Вимоги до презентації по індивідуальній (самостійній) роботі; візуалізований характер, гармонійне поєднання зображень та тексту, наявність самостійно підготовлених схем і таблиць; всі елементи презентації мають бути підготовлені здобувачем самостійно, із дотриманням вимог академічної доброчесності</p>
Критерії оцінювання презентації/реферату	Робота оцінюється в діапазоні до 100 балів. При переведенні в загальні бали в сумі можна набрати 30

	<p>балів.</p> <table border="1"> <tr> <td data-bbox="676 226 1315 483">робота є оригінальним самостійним дослідженням, у якому відбито творчий пошук здобувача, його вміння нестандартно мислити, працювати з науковими джерелами, висуваючи при цьому власні гіпотези з досліджуваних проблем;</td> <td data-bbox="1315 226 1466 483">90-100 балів</td> </tr> <tr> <td data-bbox="676 483 1315 667">наукове дослідження здобувача виконане на достатньо високому рівні, але має незначні недоліки в технічному оформленні, укладанні списку літератури, стилістиці тексту;</td> <td data-bbox="1315 483 1466 667">70-89 балів</td> </tr> <tr> <td data-bbox="676 667 1315 741">тема розкрита неповно</td> <td data-bbox="1315 667 1466 741">60-69 балів</td> </tr> <tr> <td data-bbox="676 741 1315 891">робота не відповідає переважній більшості вимог до наукових досліджень, але має структуру, у списку літератури зазначено більше трьох джерел;</td> <td data-bbox="1315 741 1466 891">50-50 балів</td> </tr> <tr> <td data-bbox="676 891 1315 965">розкритий лише окремий аспект</td> <td data-bbox="1315 891 1466 965">1-49 бали</td> </tr> <tr> <td data-bbox="676 965 1315 1003">презентація/реферат не зарахований</td> <td data-bbox="1315 965 1466 1003">0</td> </tr> </table>	робота є оригінальним самостійним дослідженням, у якому відбито творчий пошук здобувача, його вміння нестандартно мислити, працювати з науковими джерелами, висуваючи при цьому власні гіпотези з досліджуваних проблем;	90-100 балів	наукове дослідження здобувача виконане на достатньо високому рівні, але має незначні недоліки в технічному оформленні, укладанні списку літератури, стилістиці тексту;	70-89 балів	тема розкрита неповно	60-69 балів	робота не відповідає переважній більшості вимог до наукових досліджень, але має структуру, у списку літератури зазначено більше трьох джерел;	50-50 балів	розкритий лише окремий аспект	1-49 бали	презентація/реферат не зарахований	0
робота є оригінальним самостійним дослідженням, у якому відбито творчий пошук здобувача, його вміння нестандартно мислити, працювати з науковими джерелами, висуваючи при цьому власні гіпотези з досліджуваних проблем;	90-100 балів												
наукове дослідження здобувача виконане на достатньо високому рівні, але має незначні недоліки в технічному оформленні, укладанні списку літератури, стилістиці тексту;	70-89 балів												
тема розкрита неповно	60-69 балів												
робота не відповідає переважній більшості вимог до наукових досліджень, але має структуру, у списку літератури зазначено більше трьох джерел;	50-50 балів												
розкритий лише окремий аспект	1-49 бали												
презентація/реферат не зарахований	0												
Умови допуску до підсумкового контролю	<p>Здобувач допускається до підсумкового контролю за умови повного виконання всіх видів роботи, передбачених програмою навчальної дисципліни. Належне виконання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) змісту питань планів семінарських занять. Для цього необхідно готувати конспекти семінарських занять. Вітається якісна підготовка візуалізованих презентацій для відповідей на семінарські питання. 2) індивідуальної роботи. 3) підсумкової контрольної роботи. <p>Здобувач допускається до підсумкового контролю в та отримує залік за умови наявності 50 і більше балів.</p>												
Підсумковий контроль	<p>Підсумковий контроль рівня знань та успішності здобувачів передбачає виставлення підсумкової залікової оцінки. При поточному контролі оцінюються: систематичність роботи на практичних заняттях, рівень знань, продемонстрований у відповідях і виступах, активність при обговоренні питань, самостійне опрацювання тем, виконання індивідуальних завдань, контрольних (тестових) робіт.</p> <p>Підсумкова оцінка виставляється здобувачу в кінці семестру за результатами роботи на практичних заняттях, обговорення дискусійних питань, виконаних індивідуальних проектів та контрольних (тестових) завдань.</p> <p>Отримані «незадовільні» оцінки відпрацьовуються в обов'язковому порядку, але враховуються при додаванні оцінок і входять у загальну кількість отриманих оцінок.</p>												

7. Політика навчальної дисципліни

Політика курсу полягає у послідовності набуття знань, умінь і навичок у ході лекцій, семінарських занять і самостійної роботи. Відвідування лекцій для здобувачів є обов'язковим. Політика курсу передбачає перездачу усіх невиконаних завдань в силу серйозних запізнь на заняття або пропущених пар без поважних причин. За умови відсутності здобувача на лекції чи семінарського заняття, отримання негативної оцінки на семінарських заняттях або ж невчасного виконання індивідуальної роботи визначений день для відпрацювання пропущених аудиторних занять, негативних оцінок та подачі індивідуальних робіт. У випадку запозичених робіт, випадків плагіату, виявів академічної недоброчесності (списування), недобропорядної поведінки в аудиторії викладач пропонує здобувачеві повторно виконати необхідний вид роботи.

Академічна доброчесність. Дотримання академічної доброчесності засновується на ряді положень та принципів академічної доброчесності, що регламентують діяльність здобувачів вищої освіти та викладачів університету. Ознайомитися з даними положеннями та документами можна за посиланням: <https://pnu.edu.ua/положення-про-запобігання-плагіату/>.

Відвідування занять є обов'язковим. У разі відсутності здобувача освіти можливість і порядок відпрацювання пропущених занять регламентується [Положенням про порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника \(введено в дію наказом ректора № 309 від 19.05.2023 р.\)](#)

Неформальна освіта. Питання визнання результатів навчання, отриманих у процесі неформальної освіти, регулюється *«Положенням про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника»* (<http://surl.li/gmskrh>)

Здобувачам враховувати результати навчання, отримані в процесі неформальної освіти на курсах дистанційного навчання таких платформ, як Coursera, Prometheus, EdEra, Всеосвіта, тощо. Для прикладу, студентам запропоновано проходження Для прикладу, здобувачам запропоновано проходження курсів :

Європейська зовнішня політика: просто про складне. URL.
<https://prometheus.org.ua/prometheus-free/european-foreign-policy/>

Визнання результатів неформального навчання в Університеті включає подання здобувачем заяви, ідентифікацію задекларованих ним результатів, їх оцінювання університетом та ухвалення рішення щодо зарахування відповідних освітніх компонентів або відмови у визнанні. Цей процес спрямований на забезпечення відповідності задекларованих результатів вимогам освітніх програм.

8. Рекомендована література

1. Данільян О.Г., Дзьобань О.П., Панов М.І. Національна безпека України: структура та напрямки реалізації: Навч. посіб. Х.: Фоліо, 2002. 285 с.
2. Експертні звіти з безпеки ЄС від Чиказького університету. URL. <https://www.esc.edu/>

3. Європейська Комісія. Розділ безпеки та оборони. URL. https://europa.eu/european-union/topics/security-defense_en
4. Костенко Г.Ф. Теоретичні аспекти стратегії національної безпеки. Навчальний посібник. К.: ЗАТ Видавничий дім „ДЕМІД”, 2002. 144 с.
5. Комарова Т. В. Європейська безпека: загрози і відповіді. URL. https://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/14050/1/Komarova_65-69.pdf
6. Ліпкан В. Тероризм і національна безпека України. К.: Знання, 2000. 184 с.
7. Ліпкан В.А. Безпекознавство: Навч. посіб. К.: Вид-во Європейського ун-ту, 2003. 208 с.
8. Лісовський В.Європейська безпека та національні інтереси України. URL. hdspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/26864/32-Lisovskyi.pdf
9. Марчук В.В. Історія становлення НАТО/ Північноатлантичний альянс : історія, функції, структура та відносини. Івано-Франківськ: Місто-НВ, 2013. С. 15-37.
10. Марчук В.В. Організаційна структура НАТО/ Північноатлантичний альянс: історія, функції, структура та відносини. Івано-Франківськ: Місто-НВ, 2013. С. 38-62.
11. Мельник Т. Ядерна стратегія НАТО: зміна концепції чи зміна обставин? URL. odcnp.com.ua/images/pdf/melnyk-NATO.pdf
12. Мітряєва С.І. Європейська безпека і Україна: Навчальний посібник. Ужгород: Ліра, 2008. 222 с
13. Сайт Європейського парламенту – Політика безпеки та оборони. URL. <https://www.europarl.europa.eu/committees/en/secur/home.html>
14. Стратегія зовнішньополітичної діяльності України, затверджена Указом Президента України від 27 серпня 2021 року №448/2021. – Режим доступу: <https://www.president.gov.ua/documents/4482021-40017>.
15. Стратегія інформаційної безпеки, затверджена Указом Президента України від 28 грудня 2021 року № 685/2021. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/685/2021#Text>
16. Стратегія кібербезпеки України: Безпечний кіберпростір – запорука успішного розвитку країни, затверджена Указом Президента України від 26 серпня 2021 року № 447/2021. – Режим доступу: <https://www.president.gov.ua/documents/4472021-40013>
17. Adler, Emanuel, and Vincent Pouliot (eds.). *International Practices*. Cambridge University Press, 2011.
18. Buzan, Barry, Ole Wæver, and Jaap de Wilde. *Security: A New Framework for Analysis*. Lynne Rienner Publishers, 1998.
19. Booth, Ken. *Theory of World Security*. Cambridge University Press, 2007.
20. Council of Europe <https://www.coe.int/en/web/impact-appeal>
21. European Security Strategy – A Secure Europe in a Better World. URL.: <https://europa.eu/globalstrategy/en/european-security-strategy-secure-europe-better-world> European Security and Defence Policy (ESDP). URL. <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/csdp/>
22. Institute for European Security Studies (IESS). URL.

<https://www.ies.be/>

23.Marchuk V. Bepiczenstwo Ukrainy w kontekście eurointegracji/ «Wokol Czarnobila. Wczoraj, dzis, jutro. Bezpieczenstwo atomowe w Europie» Gorzow Wlkp, 2007. С. 50-72.

24.Marchuk V. Exploring the Experience of the World’s Leading Countries in Inclusive Growth as Part of the Post-Industrial Economy: Challenges and Perspectives. Postmodern Openings. Vol.11, No.2. June. 2020.

25.Marchuk V. The Appointment of the History Philosophy in Comprehending Modern Civilizational Challenges in a Post-Pandemic Society. Postmodern Openings. Vol.12, No.1. June. 2020.

26.Vasyl Marchuk. Migration Policy: Impact, Challenges and Management Strategies. Review of Economics and Finance [ref]: vol.21. 2023. Pages 1447-1456. DOI: <https://doi.org/10.55365/1923.x2023.21.159>

27.NATO – Офіційний сайт НАТО. URL. https://www.nato.int/cps/en/natolive/topics_82773.htm

Викладач:

Марчук В.В.